

ДІЄПРИКМЕТНИК

особлива форма дієслова

*Вчитель української мови
Добровольська В.Е. .*

The background of the image is a light cream color with a subtle, textured pattern. It is decorated with several branches of autumn leaves. The leaves are in various shades of red, orange, and yellow, some fully colored and others as faint outlines. The branches are dark brown and curve across the upper and left portions of the frame.

І лащиться колоссяним теплом край
шляху **дозріваюча** пшениця. А на полі
колосом іскриться **повнозерна** виспіла
пшениця. Та немає багатшого дива, як
розбуджена хлібна нива! І немає
багатшого дива, як **чаруюча** хлібна нива!
Роззолочене поле безкрає врожаями
дорідними грає. І справляє обжинки
натруджена щедра пора. **Зігріта** сонцем
пророста в земних долонях і мачинка.

The background of the slide features a light beige, textured surface. Scattered across this background are numerous autumn leaves in shades of red, orange, and yellow. A thin, brown branch with a few leaves extends from the left side towards the center of the slide.

ДІЄПРИКМЕТНИК – це особлива форма дієслова, що виражає ознаку предмета за дією або станом.

- **Зроблений** (такий, що його зробили);
- **Прочитаний** (такий, що його читали);
- **Укритий** (такий, що його вкрили);
- **Вишитий** (такий, що його вишили);
- **Оспіваний** (такий, що його оспівали);
- **В'янучий** (такий, що в'яне);
- **Сяючий** (такий, що сяє).

До прикметника дієприкметник подібний тим, що:

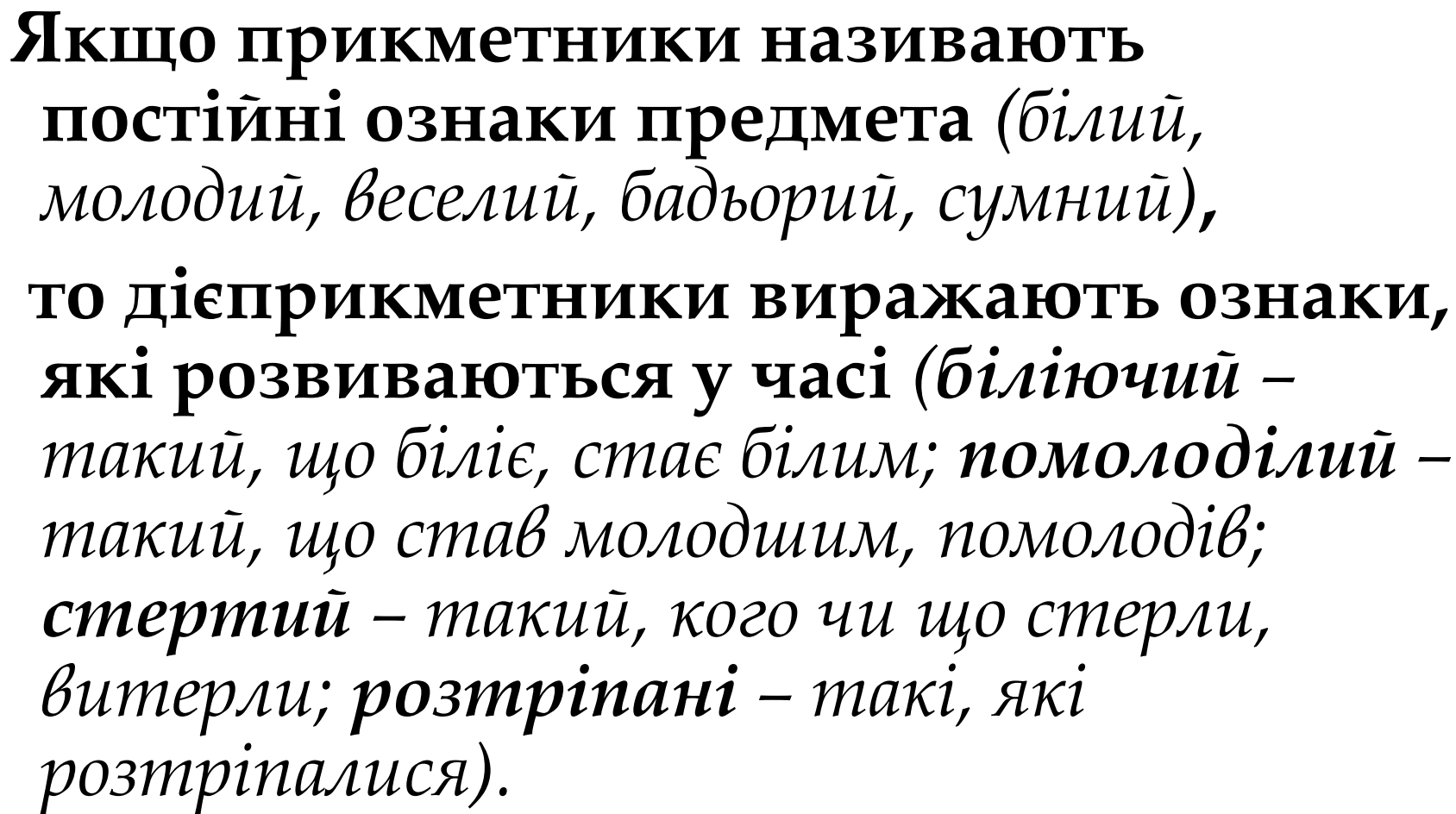
- Відповідає на запитання *який? яка? яке? які?*
- Змінюється за *родами, числами та відмінками;*
- Стоїть *у тому ж роді, числі, відмінку*, що й іменник, із яким пов'язаний;
- Має такі самі відмінкові закінчення.

До дієслова дієприкметник подібний тим, що:

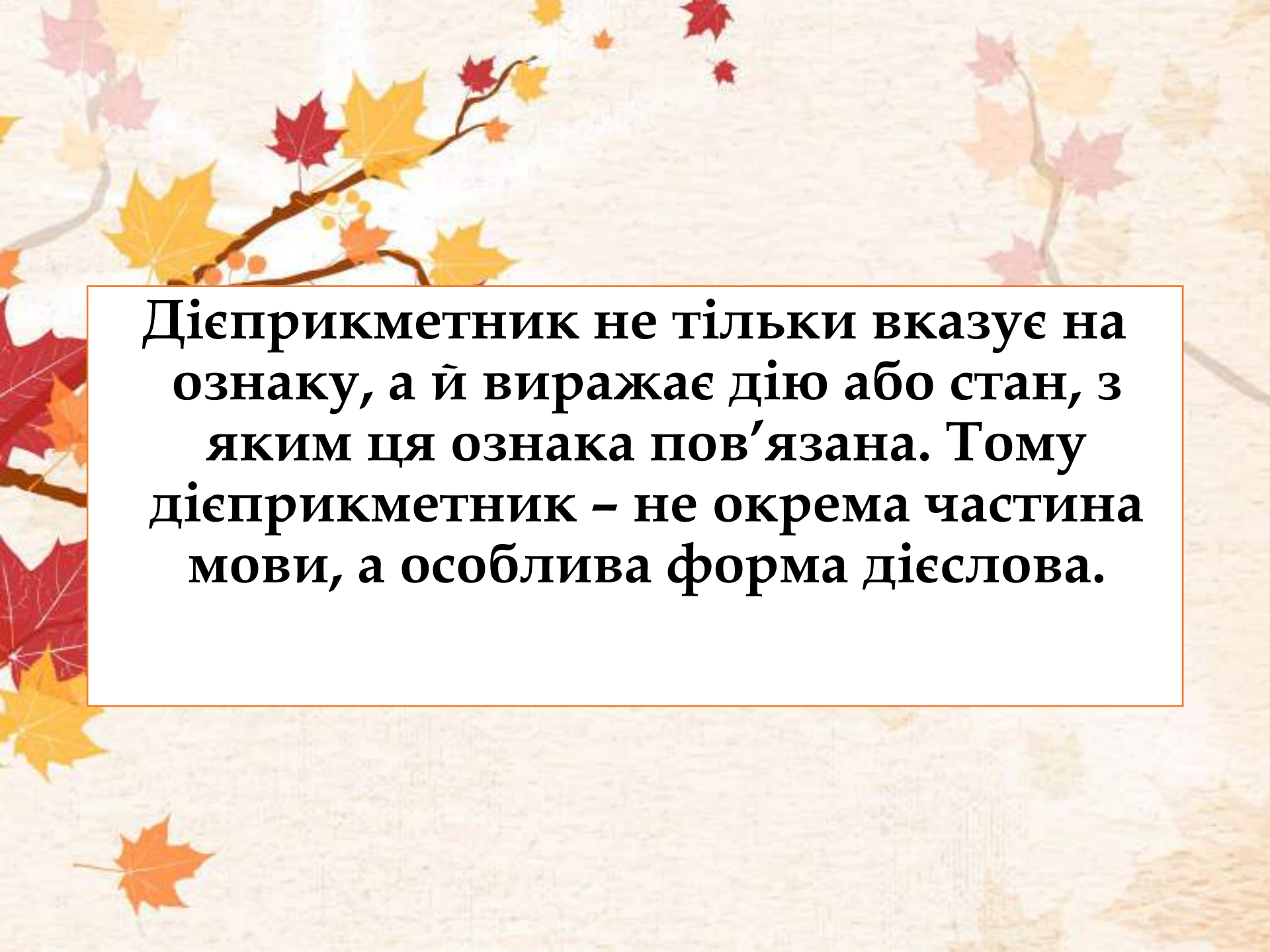
- Має категорію часу (**теперішній і минулий**):
сяючий (т.ч.), потемнілий (м.ч.);
- Має категорію виду (**доконаний і
недоконаний**): казаний (недок.в.), сказаний
(докон.в.);
- Здатний мати при собі **залежний від нього
іменник** (овіяний вітром) і **займенник**
(захоплений тобою) і **прислівник** (прочитаний
виразно).

The background features a light beige, textured surface. On the left side, there is a brown branch with several autumn leaves in shades of red, orange, and yellow. Some leaves are attached to the branch, while others are scattered in the air, suggesting a breeze. The text is centered on the right side of the image.

**Початковою формою
дієприкметника, як і
прикметника, є форма
називного відмінка
однини чоловічого роду.**

Якщо прикметники називають постійні ознаки предмета (білий, молодий, веселий, бадьорий, сумний), то дієприкметники виражають ознаки, які розвиваються у часі (біліючий – такий, що біліє, стає білим; помолоділий – такий, що став молодшим, помолодів; стертий – такий, кого чи що стерли, витерли; розтріпані – такі, які розтріпалися).

The background of the slide is a light beige or cream color with a subtle, textured pattern. Scattered across the top and left sides are several autumn leaves in shades of red, orange, and yellow, along with thin brown branches. A white rectangular box with a thin orange border is positioned in the center of the slide, containing the main text.

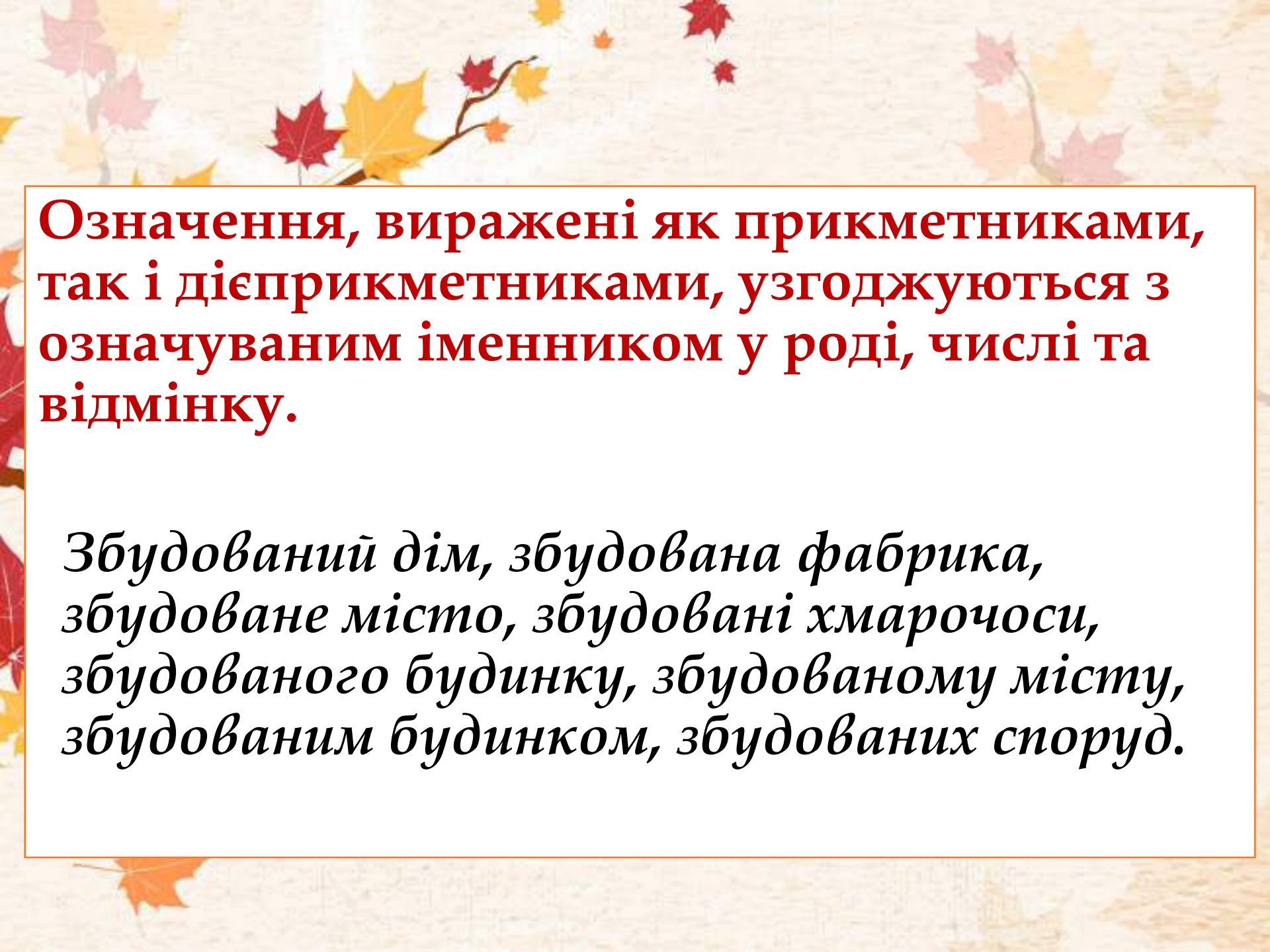
Дієприкметник не тільки вказує на ознаку, а й виражає дію або стан, з яким ця ознака пов'язана. Тому дієприкметник – не окрема частина мови, а особлива форма дієслова.

СИНТАКСИЧНА РОЛЬ ДІЄПРИКМЕТНИКА

У реченнях найчастіше виступають у ролі **означень**.

Петро дивився на друга хитрувато
примруженими очима.

Ніжить вухо притишена музика.

Означення, виражені як прикметниками,
так і дієприкметниками, узгоджуються з
означуваним іменником у роді, числі та
відмінку.

*Збудований дім, збудована фабрика,
збудоване місто, збудовані хмарочоси,
збудованого будинку, збудованому місту,
збудованим будинком, збудованих споруд.*

Дієприкметники можуть
переходити в іменники, і тоді вони
вживаються як підмети і додатки:

Битий небитого везе. (У реченні
дієприкметник битий – підмет, а
небитий – додаток).

Не питай вченого, а питай бувального.

(У реченні дієприкметники вченого, бувального –
додатки).

Дієприкметники можуть
виражатись присудком:

З дитинства я закохана в слова.

Чергування при творенні дієприкметників

Пого д жений (пого д ити)	– [дж]-[д]
Об'ї ж джений (об'їз д ити)	– [ждж]-[зд]
Стри ж ений (стриг т и)	– [ж]-[г]
Збере ж ений (зберег т и)	– [ж]-[г]
Зни ж ений (зниз и ти)	– [ж]-[з]
Зобра ж ений (зобраз и ти)	– [ж]-[з]
Оголо ш ений (оголос и ти)	– [ш]-[с]